

DE BAZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 14 Juni 1901.

Jaar II: 1a, Vlaagt de Bazuin!

Hagg. I: 4, Is het voor u lieben wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelste huizen, en zal dit huis woest zijn?

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. —
Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAYNCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE-SCHOOLDAG

OP

DINSDAG den 2den JULI a.s.

TE

KAMPEN.

Maandag den 1sten Juli des avonds
te 7 uur, in de Burgwal-Kerk,

URE DES GEBEDS,
onder leiding van

Ds. M. SCHUURMAN, Dienaar des Woords
te Alfen a/d Rijn.

Des avonds te 9 uur in de
Aula v/d School

RECEPTIE.

Dinsdag den 2den Julides morgens
9 1/2 uur RIJENKOMST in de Aula,

waarvan de leiding is opgedragen aan den
President-Curator.

9 1/2 uur:

Openingswoord door den Voorzitter.

Van 10 tot 12 1/2 uur:

Referaat van Dr. H. BOUWMAN,
Dienaar des Woords te Hattem,

over:

De beteekenis van de Gereformeerde Bijbelstudies
voor de Wetenschap.

12 1/2 — 2 uur PAUZE.

Van 2 tot 4 1/2 uur:

Referaat van Prof. D. K. WIELENGA
over:

De verhouding van de Gereformeerde Kerken
tot het Theologisch onderwijs tijdens de Republiek.

4 1/2 uur SLUITING.

6 uur: Gemeenschappelijke
maaltijd.

Ambtsdragers, Studenten, en
Leden van de Gereformeerde Kerken
hebben vrijen toegang.

Voor Logies en deelname aan den
Maaltijd gelieve men zich, uiterlijk
vóór Zaterdag 29 Juni, aan te melden
bij de Regeling-Commissie.

De Regeling-Commissie: Namens Cur. v/d
Drs. Joh. KAPTEIJN. Th. School,
F. GUNNINK BZN. T. NOORDEWIJER, Voorz.
H. STEENBERGEN. L. NEIJENS, Scriba.

N. B.! Vele broeders uit Zeeland en elders
hebben verzocht den datum van den School-
dag te stellen op den 3en & 4en Juli, om-
dat dan vacatiekaarten verkrijgbaar zijn.
Dit verzoek zou gaarne ingewilligd zijn,
indien niet juist op die dagen de Universi-
teitsdag te Arnhem werd gehouden. Daarom
moet de Schooldag op 1 en 2 Juli blijven.

PLAATSELIJKE KERKEN.

BIJLUM, 7 Juni 1901. Heden ontving de kerkeraad alhier
het teleurstellend bericht, dat de Welw. heer Ds. Kramer,
predikant te Monster, voor de roeping onzer kerk heeft bedankt.
Namens den Kerkeraad,
P. DOORNBOOS, Scriba.

OPPERDOES, 9 Juni 1901. Zondagmorgen na de gods-
diensttoefening maakte onze geliefde Leeraar Ds. R. J. Aalberts
ons bekend, voor het beroep der Geref. kerk uit Wirdum te
hebben bedankt; hetwelk kerkeraad en gemeente met blijdschap
vervulde. Gods zegen moge rusten op dit besluit.
Namens den Kerkeraad,
K. RUSTENBURG, Scriba.

SCHARNEGOUTUM, 9 Juni 1901. Hedenmorgen maakte
een der brs. Ouderlingen, na afloop der godsdiensttoefening, de
gemeente bekend, dat onze geachte Leeraar A. Koorda geen
vrijmoedigheid had kunnen vinden, om voor de roeping naar
O.-Pekela te bedanken. Moge dit besluit met den zegen des
Heeren bekrond worden.
Namens den Kerkeraad,
S. K. SYBRANDY, Scriba.

MONSTER, 10 Juni 1901. Zondagmorgen na de godsdienst-
toefening maakte onze geachte Leeraar Ds. F. Kramer aan de
gemeente bekend voor de roeping van de kerk te Bierum met
vrijmoedigheid te hebben bedankt. Moge de Heere zijn arbeid
verder zegenen tot eere van zijnen Naam.
Namens den Kerkeraad,
L. OOSTERMAN, Scriba.

BOXUM, 10 Juni 1901. Onze zeer geliefde Leeraar Ds.
N. Y. van Goor deelde ons gisteren mede, tot blijdschap van
kerkeraad en gemeente, voor de roeping naar de Geref. kerk te
Werkum te hebben bedankt. Zij Z.E.w.s. verblijft onder ons
verder rijklijk gezegend.
Namens den Kerkeraad,
B. v. d. BURG, Scriba.

ELBURG, 10 Juni 1901. De dag van gisteren getuigde
weder van de trouwe zorg en bemoeienissen des Heeren voor
zijn gemeente alhier, daar in de morgen-godsdiensttoefening
onze beroepde Leeraar Ds. J. Vessier werd bevestigd door zijn
zwager Ds. N. Kapteijn van Leerdam, met een treffende rede
over Ezech. 33: 7. Des avonds verbond Z.E.w. zich aan deze
gemeente met de woorden uit Ps. 39: 8. Na afloop waarvan
Ds. Bos van Doornspijk als Consulente, namens kerkeraad en
gemeente, den Leeraar een hartelijk welkom toespreekte en hem
des Heeren zegen op zijn arbeidsveld alhier in ruime mate
toewenschte. Onzen hartelijken dank tevens aan onzen Consul-
ent voor zijn hulp gedurende den herderlozen toestand der
gemeente.
Namens den Kerkeraad,
J. LIPKE.

THOLEN B, 11 Juni 1901. Alhier is beroepen de heer C.
Staal, Candidaat te Dordrecht.

Namens den Kerkeraad,
J. DUBBLOO AZ., Scriba.

CLASSEN.

Classis Amsterdam.

De Classis Amsterdam examineerde den 5 Juni
praeparatoir den Candidaat H. Ph. Ingenboers, en
stelde hem beroepbaar in de Geref. kerken van Ne-
derland. Zijn adres is te Watergraafsmeer.
S. O. Los, Scriba.

PROVINCIE.

PROV. ZUID-HOLLAND.

Deputaten voor de Hulpbehoevende Kerken.

Vergadering van deputaten voor de Hulpbehoevende
kerken in Zuid-Holland op Maandag 17 Juni, ten
10 ure te Rotterdam (Hovenierstraat).
Agendum: Definitieve voorstelling der uitkeeringen.
Opmaken van verslag en begroting.

Namens het Moderamen,
W. B. RENKEMA, Secret.-Penningm.

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuw Kerkgebouw
te Terwispe.

Van de Geref. gem. te Aalsht. f 2,00
Bijeenverzameld te Monster. f 13,00
Heerenveen, 10 Juni 1901.
P. A. SMILDE, Penn.

Collecten voor de kas ter Oplei- ding tot den dienst des Woords in de Prov. Overijssel 1900/1901.

Classis Zwolle	Holt	f	3,19	-	3,10
1ste coll. 2de coll.	Nijverd.	-	7,00	-	8,58
Blokkijl f 5,32 f 3,10	Olst	-	2,25	-	2,26
Genem. - 6,00 - 6,15	Rijssen	-	3,38	-	3,90
id vorigjr. - 5,75	Vriezenveen	-	3,90	-	1,85
Hasselt - 7,67 - 8,53	Wierden	-	1,64	-	2,13
Kampen - 66,56 - 59,86	Wijhe	-	4,09	-	5,00
Kamperv. - 1,08 - nihil	Classis Ommen.				
Langeslag - 4,02 - 2,67	1ste coll. 2de coll.				
id vorigjr. - 3,70	Averest f 1,45 f 1,93				
Oldemarkt - 1,22 - 2,20	id vorigjr. - 1,50				
Rouveen - 17,42 - 19,70	Bergenth. - 2,50 - 2,70				
Staphorst - 3,57 - 4,37	id vorigjr. - 2,50				
Steenwijk A - 5,12 - 5,15	Dalftsc. - 4,14 - nihil				
Steenwijk B - 15,19 - 14,00	Dedemsv. - 27,07 - 22,51				
Stad Voll. - 1,40 - 3,27	Den Ham - 12,50 - 12,00				
Ambt Voll. - 5,94 - 5,30	id vorigjr. - 10,70				
" B - 2,63 - 4,10	Hardenb. en				
Wijlsum - 1,50 - 1,87	Heemse B - 9,88 - 10,00				
Zalk - 4,25 - 5,24	Heemse A - 8,00 - 7,99				
Zwartsluis - 34,67 - 19,53	De Krim - 8,48 - 5,68				
Zwolle - 60,35 - 55,63	id vorigjr. - 8,15				
Classis Deventer.	Lemele - 0,91 - nihil				
1ste coll. 2de coll.	Lutten - 6,61 - nihil				
Almeloo f 3,57 f 7,75	id vorigjr. - 5,60				
Deventer A - 9,25 - 6,31	Nieuwl. - 4,77 - 4,71				
" B - 3,43 - 4,00	id vorigjr. - 4,30				
Enschede - 19,13 - 15,18	Ommen - 10,00 - nihil				
Enter - 3,20 - 2,80	Vroomsh. - 8,57 - nihil				
Haaksb. - 3,08 - 2,74	id 2 coll.				
Hengeloo - 5,80 - 5,94	id vorigjr. - 16,—				

De Classis Zwolle heeft slechts één nihil op deze lijst. De
Classis Deventer geen enkel. De Clas-is Ommen prijkt met
5 nihil, ruim de helft minder dan 't vorige jaar. Uit de
Bazuin van 1900 no. 23, 24 en 26 blijkt, dat de Classis Om-
men den strijd ernstig tegen de nihil begonnen heeft. Hare
zuster Zwolle is ze bijna meester. Laat ons volhouden en de
uitkomst zal niet falen.

J. HESSELS, Quaestor van voornoemde Kas.

Zwolle, 31 Mei 1901.

Art 19 D. K. O.

Sedert 13 Mei ten behoeve der kas voor ondersteuning van
minverm. studenten in de Prov. Gelderland ontvangen:
Van de Geref. kerk te Nijmegen f 12,12
Hartelijk dank. De kerken gelieven er wel op te willen
letten, dat met deze opgave het boekjaar 1900/1901 wordt af-
gesloten.

Namens Deputaten voor Art. 19 D. K. O.
H. KUIK, Secr.-Penn.

Patten o. d. Veluwe, 7 Juni 1901.

Voor de Theologische School.

Ter Aar	1/2 c f	1,58	Schoonhoven A te ex.	f	5,10
Aarlanderveen	n	2,38	tra coll.	-	4,35
Alfen a/d R.	n	10,25	Zevenhuizen	-	16,15
Bodegraven	n	9,32	Stroobus	-	8,16
Leimuiden	n	1,62	Eaumatil	-	0,87
Nieuwkoop	n	1,35	De Wilp	-	3,23
Nieuwveen	n	2,03	Lutjegast	-	10,62
Noorden	n	0,60	Niezijl	-	5,27
Oudshoorn	n	2,63	Oldehoeve	-	5,10
O. en N.-Wetering	n	8,80	Marum	-	2,75
Waarder	n	2,93	Oldekerk	-	9,11
Woerden	n	4,78	Zuidhorn	-	8,14
Woubrugge	n	0,99	Grootegast	-	5,98
Zevenhoven	n	1,75	Munnikezijl	-	6,42
Zwammerdam	n	4,12	De Leek	-	5,02
Landmeer	n	7,77	Schoonhoven A 1/2 c.	-	5,52
Buikslot	n	3,55	" B	-	1,80
Broek i. W.	n	2,95	Moordrecht	-	0,85
Holysloot	n	1,25	Berg Ambacht	-	1,51
Edam	n	3,34	Reeuwijk-Sluijw.	-	2,50
Parmerend	n	4,13	Hanstrecht	-	5,03
Oostzaan	n	1,81	Oudewater	-	3,62
Marken	n	3,09	Gouda A	-	3,75
Zuiderdorp	n	2,20	" B	-	3,33
Monnikendam	n	6,57	Nieuwerkerk	-	1,34
Nieuwendam	n	5,85	Zevenhuizen	-	2,08
Gasselter-Nijveen	n	9,33	Krumpen	-	0,50
le extra coll. 1901	van:		Lekkerkerk	-	25,28
"Berg-Ambacht	f 2,20		Watergraafsmeer	-	0,83
"Gouda A	11,78		Muiden	-	0,97
"Krimpen a'd L.	4,70		Muidenberg	-	1,79
"Lekkerkerk	1,—		Nederh. d. Berg	-	5,59
"Moordrecht	2,—		Hengelo	-	

Nieuwerkerk a/d IJ. - 3,17 Vijfhuizen - 12,68
Reeuwijk-Sluijwijk - 3,95 Beverwijk - 6,01

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. J. R. Dijkstra te Joure, Corr. Cl. Haerensen, de
contrib. uit Heeravenne, Corr. P. Bastra, van Ds. van Andel
f 1, T. Grevink f 1, B. Snijder f 1, P. Smilde f 1, R. Smilde
f 1, B. Louijnga f 1, K. Kuol f 0,50, S. Ballast f 1, K.
Knobbe f 0,50, P. Bastra f 2, Mr. v. Giffen f 2, R. Boljes,
gift f 1, J. Wonda f 0,25.

Uit Terwispe, Corr. Ds. Noordhof, van J. Zwerver f 1, J.
v. d. Vaart f 0,50.

Uit Hoornsterwaag van A. Jaarsma f 1, P. Jelgersma f 1,
S. Jonker f 0,50, G. Hempenius f 0,50, A. Sikkema f 0,50.

Uit Lippenduizen, Corr. Ds. Noordhof, van De Erven D. de
Graaf f 1,50, M. Boerstra f 1, Meij. I. Keulen f 1, Ds. G.
Noordhof f 2.

Uit Mildam, Corr. Ds. Sybrandy, van W. Bultma f 1, H.
Heida f 0,50, J. K. Hoekstra f 1, P. Nijenhuis f 1, W. A.
Nijenhuis f 1, Ds. J. Sybrandy f 1, T. Zwannenburg f 1.

Uit Donkerbroek, Corr. J. Baron, van B. Offringa f 1, J.
Baron f 1, H. F. Klooster f 1, Ds. Zomer f 1.

Door Ds. W. Breukelaar te Zaandam, Corr. Cl. Haarlem,
de contr. uit Velzen: P. Vermeulen f 2,50, P. de Raadt f 2,50.

Uit Zuandam, Corr. W. Offenbergh, van G. Kraay Sr. f 5,
Alb. Bakker Kz. f 1, J. Bakker Kz. f 1.

Uit Haarlem, Corr. S. D. Wartena, van P. Kalbfeisch f 2,50,
W. v. d. Linde f 1, Ds. R. Mulder f 2, A. Elffers Jr f 2,
M. v. d. Heide f 1, J. Verhage f 1, J. P. Boerkool f 1, D.
Bartling f 1, W. Hoek f 1, J. W. Florijn f 2,50, S. Wartena
f 1, M. Buitenhuis f 1, Meij. M. Wartena f 1, R. Baas Az.
f 2,50, J. Keuzekamp f 1,50, J. H. Segaar f 1, P. de Jong
f 2,50, R. Boerkool f 1.

Zwolle, 8 Juni 1901. De Penningmeester
van de Theologische School,
Dr. H. FRANSSEN.

Voor de Zending onder de Joden.

In dank ontvangen:
Postwissel Boskoop f 1,—
Van F. G. Petersen, gift gevonden in het kerk-
zakje - 1,—
Van de Geref. kerk te Hellevootsluis deel v. d. Pink-
stercollecte - 5,—
Van H. S. te Zelhem - 2,50
Met vriendelijke aanbeveling,
Rotterdam, N. Koores,
10 Juni 1901. Oost Vestplein 65.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Door Ds. Bos in 't kerkzakje te Bedum A f 10,—
v. d. Zondagssch. te Onderdendam f 1,50, in 't
kerk te Onderdendam f 0,45, en P. C. Bedum
A f 86,49, te zamen - 98,44
P. C. Scherpenzeel f 38,59, P. C. Veendam f 40, P. C.
Oude-Pekela f 44,84, P. C. Jhrum f 56,25.

Door Ds. Sijbesma te Urm, ter uitbreiding v/h.
Kon. Gods v.e. br. die onbekend wenscht te blijven f 10,—
P. C. Koervorden f 14,73, P. C. Nijmegen f 15,13, P. C.
Nijmegen gift f 1,50.

Door Ds. Kok, 3 maanden in zamen van Meij. Thérèse Reij-
ckens te Nijmegen c. a. f 14,87 min f 7 betaald voor „Het
Moederdand" dus f 7,87.

Door Ds. Schoemakers te Groningen, verz. door
eene dienstbode f 4,38

P. C. Vrihuizermeden W. G. - 69,36

Door Ds. Oegema in 't kerkzakje te Wildervank f 1,
en idem f 5, samen - 6,—

Door A. C. v. Loos, uit kerk A te 's-Gravenhage:
2 giften elk f 2,50 f 5, 1 gift f 10, 1 gift v/e.

Zuster f 25, samen - 40,—

Door Ds. v. d. Werff te Grootegast, v. d. Schoolk.
f 3,05 en Javaantje W. B. f 2,20 samen - 5,25

P. C. Grootegast f 48,— P. C. Oud-Vosmeer - 16,36

Holl. v. (2 c.) - 14,30 Kolijnsplaat - 18,66

Ouddorp gift - 2,50 Westerbork - 18,04

Stellendam - 5,31

Door Ds. Sieders, uit 't Zend. busje van Vr. K te
Vlaardingen - 3,61

Door Ds. Sijbesma, v. d. Centsver. der Jonged. vr.
te Surhuisterveen - 10,—

P. C. Heinkensand f 19,23 P. C. Bierum f 57,64

Marum - 19,05 Zwolle - 215,05

N. B. Vermelding in de Bazuin geschiedt alleen
op verzoek.

Doersborgh, B. DE MOEN,
8 Juni 1901. Quaestor.

ONMIDDELIJKE WEDER- GEBORTE.

X.

In het afgetrokkene laat het zich
denken, dat de Gereformeerden de
verhouding van roeping en weder-
geboorte in lateren tijd anders hebben
opgevat, dan zij oorspronkelijk deden
en bijv. in de Nederl. Geloofsbelijdenis
en den Heidelbergschen Catechismus
tot uitdrukking brachten.

Men kan zelfs geneigd zijn, om
zoodanige wijziging in de voorstelling
te verwachten, wanneer men in reke-
ning brengt, dat in den eersten tijd

tusschen wedergeboorte (in enger zin)
en bekeering zoogoed als geen onder-
scheid werd gemaakt.

En men kan zelfs meenen, dat het,
toen deze onderscheiding eenmaal
gemaakt en in de Gereformeerde
theologie opgenomen was, voor de
hand lag, om het verschil tusschen
wedergeboorte en bekeering nu zoo
aan te geven, dat de eerste tot stand
kwam door den Heiligen Geest alleen,
op onmiddellijke wijze, dat is, zonder
het Woord, en dat de tweede door
den Heiligen Geest gewerkt werd op
middellijke wijze, dat is, met en door
het Woord.

Maar wie deze verwachting koes-

tert, wordt bij een nauwkeurig onder-
zoek van de latere Gereformeerde
theologie teleurgesteld. Nooit en
nergens wordt daar tusschen weder-
geboorte en bekeering zulk een onder-
scheid gemaakt en zulk eene tegen-
stelling gevormd, alsof, altijd onder
de werking des Geestes, de weder-
geboorte zonder en de bekeering door
het Woord tot stand kwam.

het Woord geheel overbodig en kan het best gemist worden. De zedelijke werking van het Woord wordt dan door de bovennatuurlijke werking des Heiligen Geestes geheel in de schaduw gesteld, ja ganschelijk verdrongen. Zelfs is het op dat standpunt niet mogelijk meer, om de prediking des Woords op eenigerlei wijze als genademiddel te handhaven. Want de zedelijke werking van het Woord is klaarblijkelijk van eene gansch andere natuur dan de bovennatuurlijke werking des Heiligen Geestes en kan om die reden voor de laatste zelfs niet als middel of instrument dienst doen.

Immers, zoo zeiden de Remonstranten, beide beweringen zijn lijnrecht met elkander in strijd, enerzijds, dat God door eene bovennatuurlijke, onwederstandelijke kracht en dus op onmiddellijke wijze de wedergeboorte in het hart werkt; en anderzijds, dat Hij zich daarbij toch van middelen bedient. Want eene onmiddellijke werkzaamheid sluit naar den aard der zaak alle middelen uit. (Immediata enim actio medium excludit.)

Allerbelangrijkst is het nu, om te vernemen, wat de Gereformeerden op deze Remonstrantsche bedenking geantwoord hebben. Indien zij de leer der onmiddellijke wedergeboorte in dien zin waren toegedaan geweest, dat deze altijd geschiedt zonder en buiten het Woord, enkel en alleen door den Heiligen Geest, dan hadden zij met een eenvoudig antwoord kunnen volstaan. Zij hadden dan kunnen zeggen, dat de Remonstranten met hunne bedenking gelijk hadden; dat inderdaad de wedergeboorte als onmiddellijke vrucht van de werking des Heiligen Geestes zonder en buiten het Woord plaats had; dat het Woord wel diende als middel tot geloof en bekeering, maar niet als middel voor de instorting van het allereerste beginsel des nieuwen levens.

Maar zoo hebben de Gereformeerden op de bedenking der Remonstranten niet geantwoord. Integendeel, zij hebben zich ingespannen, om het Woord ook als genademiddel voor het ontstaan van het geestelijk leven, als zaad der wedergeboorte te handhaven.

Ten bewijze ga de officieele uitspraak der Dordsche Synode voorop. In verschillende paragrafen gaat zij stilzwijgend van de onderstelling uit, dat de roeping aan de wedergeboorte voorafgaat en dat het Woord het middel is, niet alleen voor het onderhouden en ontwikkelen maar ook voor het ontstaan en den aanvang van het geestelijk leven, bijv. I 16, III, IV 6, 9, 10, 12. Maar in de 17e paragraaf van het derde en vierde hoofdstuk spreekt zij het ook beslist en duidelijk uit.

Daar zegt zij in eene taal, die allen twijfel aangaande het gevoelen der Synode buitensluit: Even zoo zeker als die almachtige werking Gods, door welke Hij dit ons natuurlijk leven verwekt en onderhoudt, niet uitsluit maar vordert het gebruik dier middelen, door welke God naar zijne oneindige wijsheid en goedheid deze zijne kracht wil uitoefenen; *zoo sluit ook deze voorzeide bovennatuurlijke werking Gods, door welke Hij ons wederbaart, geenszins uit noch doet te niet het gebruik des Evangelies, hetwelk de hoogstwijze God tot een zaad der wedergeboorte en voedsel der ziel verordent heeft.*

De Synode heeft met deze woorden de Remonstrantsche bedenking, dat de bovennatuurlijke werking des Heiligen Geestes het genademiddel des Woords uitsloot, beslist verworpen, en zij heeft het als leer der Gereformeerde Kerken in deze en in andere landen uitgesproken, dat de hoogstwijze God het Evangelie niet alleen tot een voedsel der ziel maar ook tot een zaad der wedergeboorte verordent heeft.

En dit gevoelen is op de Dordsche Synode niet door eene kleine meerderheid voorgestaan; het is niet de bijzondere mening der infalapsarische afgevaardigden geweest. Maar het was het eenparig oordeel van alle leden der Synode; over dit punt was er hoegenaamd geen verschil;

volgens aller oordeel ging in den regel het Woord aan den Geest, de roeping aan de wedergeboorte vooraf.

Wie hieraan twijfelen mocht, leze maar eens aandachtig na de oordeelen, die door de verschillende afgevaardigden over het derde en vierde artikel uitgebracht zijn.

Bij wijze van voorbeeld mogen enkele zinsneden uit die oordeelen hier worden aangehaald.

De Nederlandsche professoren zeggen: de voornaamste oorzaak van de werking des geloofs is de genade Gods, die machtiger is dan alles, dewelke de inlijvende hoedanigheid of de deugd des geloofs gegeven heeft, en *dezelve verwekt Hij door de verkondiging des Evangelies en door de krachtige werking des H. Geestes.*

De Geldersche afgevaardigden gelooven, dat God *gewoonlijk door de uitwendige prediking des Woords en door de inwendige werking des H. Geestes ter zaligheid roept alle degenen, die het Hem behaagt.*

Die van Zuid-Holland belijden, dat tot de wedergeboorte des menschen vereischt wordt tweeërlei genade, eene *uitwendige* (dat is de roeping door natuur en Schrift) en eene inwendige (bestaande in de krachtige en onverwinkte genade des H. Geestes.)

En zoo spreken alle Nederlandsche afgevaardigden zonder onderscheid en zonder uitzondering. Wat zij allen tegenover de Remonstrantsche leer, dat het Woord het eenige en genoegzame zaad der wedergeboorte is, in het licht trachten te stellen, is dit, dat het Woord wel zeer zeker een middel en een zaad der wedergeboorte is, maar dat het alleen en op zichzelf onvoldoende is en dat er eene krachtige, onverwinkte, inwendige genade des H. Geestes bij moet komen.

En hiermede stemmen de oordeelen der buitenlandsche afgevaardigden geheel overeen.

De Engelsche theologen laten aan de wedergeboorte zelfs eene voorbereidende genade voorafgaan en zeggen, dat God wederbaart door den Geest, *gebruikende het middel des Goddelijken Woords*, waarom wij ook gezegd worden wedergeboren te zijn uit het onvergankelijke zaad des Woords, 1 Petr. 1 : 23.

Die van de Paltz noemen het evangelie een *ordinair middel* van de genade der wedergeboorte.

Die van Hessen zeggen, dat God door het Woord, als door een *ordinair middel*, het verstand dergenen, die Hij wil, inwendig met de genade des Heiligen Geestes verlicht.

De Zwitsersche theologen belijden te gelooven, dat het geloof, in de *ordinaire wijze*, gewrocht wordt door Gods Woord, terwijl de H. Geest inwendig het verstand verlicht en den wil vernieuwt.

En in denzelfden geest laten zich uit de buitenlandsche afgevaardigden uit Nassau en Wetterau, uit Genève, Bremen en Emden.

Volgens allen is het Woord het middel of werktuig, waarvan de H. Geest zich bedient tot het wederbaren en vernieuwen van den mensch. Allen laten zonder eenige uitzondering de roeping aan de wedergeboorte voorafgaan.

BAVINCK.

BEGINSELEN.

Beginnelsen zijn uitnemend, zijn onmisbaar; maar alleen, zijn zij onvoldoende. Reeds het woord duidt dit aan. Beginnelsen zijn alleen de uitgangspunten van ons denken en handelen, maar zij zijn dat denken en handelen zelve niet, en kunnen dit ook nimmer vergoeder of vervangen.

Zeer terecht merkte Dr. Schaepman op den Frieschen Landdag dan ook op, dat ons jongere geslacht zich liever bezig houdt met algemeene politiek dan met bijzondere punten van staatsbeleid. Onze jongere geleerden, zoo zeide hij, vergeten een weinig te zeer de wetenschap der bijzondere dingen. En daarom loopt hunne critiek altijd over de groote dingen, de beginselen. En dan is ze dikwijls zeer scherp. Maar het is heel wat gemakkelijker, critiek te oefenen op de leiding van Napoleon of Moltke, dan een goed officier van instructie te zijn.

Deze woorden verdienen overweging, ook nog in andere kringen dan in die van onze Roomsche landgenooten.

Want op het gebied van wetenschap

en kunst en evenzeer in het leven van huisgezin en maatschappij, van kerk en staat, komt het niet alleen op beginselen, maar voorts ook op nauwkeurig onderzoek, op ernstige studie, op degelijke kennis van de bijzonderheden, dat is van de werkelijkheid aan.

Beginnelsen ontslaan daar niet van, maar moeten juist strekken, om er toe op te wekken en in richting en leiding aan te geven. En dit tot maatstaf nemende, hebben wij nog heel wat te doen en staan pas aan het begin van den weg. Wetenschap, kunst, litteratuur, alles is nog schier in de handen onzer tegenstanders. En het heeft dikwerf den schijn, alsof wij met de kennis der beginselen ons tevreden stellen en met eenige algemeene leuzen de vele vraagstukken van onzen tijd willen oplossen.

Groen van Prinsterer zag dit gebrek in zijn tijd reeds in en beklagde er zich over, dat er zoo weinig studie van de aanhangige vraagstukken gemaakt werd.

Groen besefte het ook zeer goed en sprak het meermalen uit, dat de vreeze des Heeren wel het *beginset*, maar niet de *inhoud* van alle wijsheid is.

BAVINCK.

DOOR GOEDERTIERENHEID OMRINGD.

„Dien zal de goedertierenheid omringen.” Ps. 32 : 10b.

Het heeft den Almachtige behaagd op menselijke wijze van zich te spreken, opdat wij iets van Hem, den Onbegrepen, zoude kennen. Daartoe dienen ook de beelden, die Hij kiest, als Hij ons zijne zorg, voor wie op Hem vertrouwen, wil doen kennen. Treffend is het beeld, waarvan Mozes zich bedient, als hij aan des Heeren bevelingde bemoeienissen met zijn oude volk herinnert: »Want des Heeren deel is zijn volk, Jacob is het snoer zijner erve. Hij vond hem in een land der woestijn, en in eene woeste huiltende wildernis; Hij voerde hem rondom, Hij onderwees hem, Hij bewaarde hem als zijn oogappel. Gelijk een arend zijn nest opzoekt, over zijne jongen zweeft, zijne vleugelen uitbreidt, ze neemt en ze draagt op zijne vlerken, zoo leidde hem de Heere alleen, en er was geen vreemd God met Hem.” (Deut. 32). Mozes vergelijkt in deze opmerkelijke woorden des Heeren doen bij dat des arends. De arend draagt een bijzondere zorg voor zijne jongen. Hij bouwt zijn nest zoo hoog hij kan, opdat zijne jongen beveiligd zouden zijn tegen mensch en dier. En zoo een dier of een mensch het waagt, ze te willen nemen, hij stelt zich geducht te weer en strijdt verwoed. Hij voorziet ze trouw van het kostelijkste voedsel, breidt zijne vleugelen over hen uit, en verliest het nest, waarin ze liggen, niet uit het oog. Zie, dat is beeld van de liefde en zorg des Heeren. Hij zet zijne kinderen in veiligheid. Beschermt hen. Dekt hen onder zijn almachtige hand. Houdt zijn oog op hen, en wee, die zich verstouten durft om hun verderf te zoeken! Heeft den dichter van onzen Psalm dit beeld voor de aandacht gestaan? 't Is mogelijk. Het komt meermalen in de gewijde bladen voor. In elk geval, hij doet er ons aan denken, als hij zegt: »die op den Heere vertrouwt, dien zal de goedertierenheid omringen”. Dit toch betekent, hij zal van alle zijden beveiligd zijn. Gelijk de hen hare kiekens geheel onder hare vlerken dekt, gelijk de arend, over zijn nest zwevend, naar alle kanten wakend uitziet, zoo doet de Heere ten opzichte van zijn volk. Hiskia is van dezelfde waarheid overtuigd, als hij zijne oogen op het gebergte vestigt en zegt: »Gelijk Jeruzalem omringd is door bergen, alzoo is de Heere rondom zijn volk, van nu aan tot in der eeuwigheid.”

De dichter spreekt van de goedertierenheid, namelijk van de goedertierenheid des Heeren. In den 136ten Psalm roemt hij haar tot 26 malen: »Loofte den Heere, want Hij is goed, en zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid.” Zij is een eigenschap Gods. Zijne genegenheid om zijne schepselen wel te doen, hun zijne zegeningen mee te deelen. Wij onderscheiden haar in eene algemeene en in eene bijzondere. De algemeene goedertierenheid strekt zich uit over al zijne schepselen: »De Heere is aan allen goed, en zijne barmhartigheden zijn over alle zijne werken.” Maar van deze verzorging van al wat leeft, spreekt thans David niet. Hij doet dit dikwijls. Hij heeft een open oog voor Gods grootheid in de schepping. De algemeene genade stemt hem niet zelden tot aanbidding. Maar nu heeft hij op het oog de bijzondere zegeningen, waarin de geloovigen deelen. Hij zegt: »hen zal de goedertierenheid omringen.”

zij zal als in een cirkel om hen getrokken zijn. Gods goedertierenheid is in de eeuwigheid geboren, laat zich uit in den tijd, en eindigt nimmermeer. Gods goedertierenheid was werkzaam eer zij geboren waren, ja, eer de aarde op hare grondvesten zonk. Gods wijsheid dacht een weg der verlossing uit, waarin genade en recht tegelijk zouden

verheerlijkt worden. Een weg, zoo wonderlijk, dat hij nooit door menschen verstand of engelen-wijsheid zou zijn gevonden. Gods goedertierenheid zocht aanstonds den in het paradijs gevallen mensch op, openbaarde het genadeverbond, en schonk het Evangelie, dat arme verlorene zondaren tot zaligheid leidt. Gods goedertierenheid vervulde de moederbelofte; toen Gods Zoon gezonden werd in de gelijkheid des zondigen vleesch, bleek de goedheid des Vaders, die zijn eigen Zoon niet spaarde; de goedheid des Zoons, die arm werd daar Hij rijk was; de goedheid des Heiligen Geestes, die den Zoon het lichaam bereidde uit eene maagd, die vooraf in een hemelbloedschap door engelenlippen als de gezegende der vrouwen was begroet. Gods goedertierenheid deed Jezus sterven aan het kruis, neêrdaan in het graf, opstaan uit de dooden, henenvaren ten hemel, en plaats nemen aan 's Vaders rechterhand. Hij stierf om zijn volk te verlossen van den eeuwig dood, en den prikkel voor hen uit den tijdelijken dood weg te nemen; Hij werd begraven, om hun graf tot een rustbed, tot eene gezegende slaapstede te maken; Hij stond op, om hen uit het zondegraf te wekken, en eenmaal ook hun stof te verzamelen tot heerlijkheid ten laetsten dage; Hij voer ten hemel en zit als Voorbidder aan de rechterhand der kracht Gods voor allen, die ellendig zijn. Die goedertierenheid wederbaarde hen, eigende hun de verworvene verlossing toe en deed hen in nieuwigheid des levens wandelen. Zij verheerlijkt zich ondanks hunne afwijkingen van de bron van licht en leven. Uit benauwdheid en donkerheid geeft zij ruimte en licht. Uit doodigheid doet zij ontwaken. Als wij vallen zonden, heeft zij onzen val belet, als wij gevallen waren, heeft zij opgericht; en als wij op het punt stonden onzen moed te verliezen, werd ons hart gesterkt door genade. Die goedertierenheid onthoudt soms aardse schatten, wetende, dat groote voorspoed op gladde plaatsen brengt; maar vervult toch alle behoeften, en vergoedt het gemis van aardse schatten met geestelijke zegeningen. Die goedertierenheid legt soms een zwaar kruis op de schouders. Onder het kruis leeren de godvreezenden heerlijk verstaan, wat zij aan hun God hebben; smaken zij niet zelden de zoetste verkwikkingen; mogen zij als Paulus roemen in de verdrukking; en als de beproeving geëindigd is, zullen zij niet zelden met David zeggen: »het is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik uwe inzettingen leerde.” Die goedertierenheid kastijdt hen om hunne zonden, doet hen Gods Vaderlijk ongenoegen gewaar worden, opdat zij zouden leeren voorzichtig te wandelen, te waken en te bidden. Die goedertierenheid verzekert hen van de vergeving der zonde, zegent met een goede consciëntie, met een vrede, die alle verstand te boven gaat. Zij doet volharden in den geestelijken strijd, en zorgt, dat aan het geloof geen schipbreuk wordt geleden. Door het doodsdal helpt zij heen; in den hemel leidt zij binnen. Daar wist zij alle tranen van de oogen af. Daar doet zij de gezaligden zich verheugen in hun gemeenschap met God den Vader, den Zoon, en den Heiligen Geest. Daar doet zij de kennis volkomen, de liefde volmaakt, de gehoorzaamheid onafgebroken, en de zaligheid ongestoord zijn. Alle kwaad weert zij daar voor eeuwig af. De zonde zal er niet meer bedroeven, want zij is weggenomen uit de harten, en blijft er buitengesloten; de wereld zal er niet verleiden, want er zijn slechts engelen Gods, en aanbidders van der engelen Heer, en de wereld ging voorbij met al hare begeerlijkheid. Satan zal er niet kwellen, want hij heeft er geen toegang. Een eeuwige rust, een eeuwige vrede, een eeuwige vreugde zal Gods goedertierenheid geven. *Verzadiging van vreugde.* »Geen oog heeft gezien, geen oor gehoord, ja, het is in de menschen hart niet opgekomen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.”

Zoo is dan iedere gedachte, iedere daad Gods voor den geloovige van zijne goedertierenheid doortrokken en doorgeurd.

NOTTEN.

AAN EEN JEUGDIGEN ABMTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Gij zoudt u zeer vergissen, indien ge uit mijn vorigen brief de gevolgtrekking afleidet, dat ik nu tot hen ga behooren, die kennis en wetenschap minachten en uit den geest, eigenlijk uit onkunde en dommen hoogmoed, willen leven.

Zoo lang ik aan het openbaar kerkelijk, of, wilt ge liever, het meer uitgebreid kerkelijk leven deel mocht nemen, heb ik medegewerkt aan alles, wat tot verbetering en volmaking van de opleiding en vorming der aanstaande dienaren

des Woords strekken kon. Nog op de laatste Synode, waarvan ik lid was, heb ik medegewerkt aan het in 't leven roepen van 't Kamper Gymnasium, en steeds stond ik aan de zijde van hen, die eenheid van opleiding begeerden, door saamvoeging van de Theologische School met de Vrije Universiteit. Nog zou ik er mij in verblijden, zoo het middel gevonden kon worden om tot die eenheid te komen. Ik durf er bij zeggen, dat dit bij mij ontsproot uit de diepe overtuiging van den geopenbaarden wille Gods, dat zij, die het opziensambt begeren o. a. moeten zijn »bekwaam om te leeren.” Ik vind geen aanwijzing, dat die bekwaamheid moet verkregen worden aan eene Theologische School of aan een Universiteit; maar ik lees van bekwaame en getrouwe mannen, aan wie de vorming van anderen moet worden toevertrouwd. Dat is de hoofdzaak. En al het andere heeft zeker, uit een formeel oogpunt, betekenis en betrekkelijke waarde; maar ten slotte hangt alles af van de mannen; want zonder mannen zijn er geen stelsels en geen scholen.

En daar komt nog bij, dat ik ook op subjectieve gronden alzoo oordeelde, uit het pijnlijk bewustzijn, dat het levenslang tobben en wurmen en mondje-dichthouden blijft, als men in zijn jeugd gemist heeft een waarlijk wetenschappelijke en degelijke opleiding. Het feit, dat de Apostel, die de diepste sporen voor de leer en het leven, in alle eeuwen, naliet, Paulus is, de eenige van het twaalfstal, die eene wetenschappelijke opvoeding genoot, heeft mij menigmaal diep getroffen.

Beleefd verzoek ik u dus, mij niet aan te zien voor een geestelijken nakomeling van *Carlstadt*.

Minachting van kennis en wetenschap acht ik zonde voor God.

Doch wat heeft dit te maken met de weigering om dat abstracte schepsel te vereeren, hetwelk men DE wetenschap noemt? Dat schepsel dat, in altijd klimmende mate, zich boven alles verheft als een god over alle andere schepselen wil heerschen?

In de gunstigste omstandigheden is de invloed van wetenschappelijke mannen op den gang der kerkelijke zaken onberekenbaar groot, eene macht ten goede, die te waardeeren is. Maar dat zijn mannen, menschen, en geen abstracte gedachte-dingen. En daarom stel ik meer belang in menschen dan in boeken. Want als de goden van den tijd, onder welke DE wetenschap een voorname plaats, straks de eerste plaats zal innemen, ook altaren en hoogten krijgen in de gemeente Gods, dan komt ook het oude verschijnsel weer terug: dat de kerk van haar oorsprong verbastert, en van haar glans beroofd wordt.

Zoo lang God ons de mannen laat behouden, die nu de zaken leiden, hebben we niet grootelijks te vreezen. Maar als het volgende geslacht eens de plaatsen der dooden moet innemen, dan zal, vrees ik, de strijd over vele dingen eerst recht ontbranden, en de verdeeldheid in de kerken een meer en meer ernstig karakter krijgen.

Op staatkundig gebied hebben we nu reeds drie stroomingen, die zich alle op Groen van Prinsterer beroepen en met citaten uit diens geschriften elkander bestrijden. Ook in vroegere eeuwen is het zoo gegaan, en ik zou geen reden weten te noemen, waarom het in de toekomst anders zou moeten wezen.

Verontrust u dus niet over den schadelijken invloed van mijn simpele woorden; ook niet na gelezen te hebben, wat de *Herant* er van zegt. Ik geloof veel vaster aan de macht der ideeën dan aan instructies. Staal is machtiger dan perkament, en ideeën overwinnen alle denkbare instructies. Dat heeft, dunkt mij, de geschiedenis der Vaderlandsche kerk ook overvloediglijk geleerd. Daarenboven ben ik reeds, sinds enkele jaren, onschadelijk geworden; zoodat niemand zich, op dit punt, behoeft ongerust te maken.

Ik beklag menigmaal in mijn hart onze broederen, de missionaire dienaren des Woords op Java, die, van de kerken uit het moederland, instructie op instructie ontvangen. En nu hebben we nog niet eens een »Zendingsoordeel.” Als die er is en alles, woordje voor woordje, is voorgeschreven, dan hoop ik, dat hun werk recht voorspoedig zal gaan. Maar ik denk daarbij ook wel eens aan Hand. 13 : 2 en wat daar verder volgt en dan zucht ik ook wel eens in stilte: och, och!

Heusch, mijn broeder, ik wacht niet veel heel van instructies voor de beoefenaars der wetenschappen en in het bijzonder van die der H. Godgeleerdheid. Ik zie in een Theologische School evenmin een onfeilbaren waarborg voor de bewaring van het ware geloof als in eene Universiteit. En juist daarom huiver ik voor den eeredienst van dat abstracte schepsel, dat men DE wetenschap noemt. Dat is de afgod der eeuw, een afgod die naar volstrekte heerschappij over het geheele leven streeft.

En nu is het waarschijnlijk onverstandig van mij dingen aan te roeren,

waar ik al meermalen mijn vingers aan gebrand heb, maar gij kunt mij gelooft, dat daarbij toch mijn enig doel is, mijn jongere mede-broeders te wijzen op de verzoeking, die in het woord wetenschap ligt, en op het wenschelijke, dat toch in de gemeente des Heeren niets anders verkondigd worde dan het Woord des Kruises, en te volharden in de dwaasheid der prediking, door welke het God behaagt zalig te maken, die gelooft.

Steeds de Urve,
W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

Daar is van het oorlogsterrein in Zuid-Afrika weinig nieuws. Aan den eenen kant bleef echter dat het Engelse bericht, dat aan een deel der troepen van Beijers bij Warmbad benoorden Pretoria een neerlaag zou zijn toegebracht, geheel onwaar was, gelijk Kitchener nu bevestigt. Aan den anderen kant worden wij versterkt in de meening, dat de Burgers voortgaan zich krugtig te houden. Terwijl de Engelschen voortgaan plaatsjes als Bethel, Ermelo etc. in het Oosten van Transvaal leeg te maken, vechten de Burgers in 't veld maar voort, elke goede gelegenheid aangrijpend om hunne vijanden te tuchtigen.

Volgens een telegram uit Kaapstad zou de Wet met 1000 man een sterke stelling bezetten in de Gastrand heuvels ten Zuiden van den spoorweg van Potchefstroom. Zou hij, indien het bericht waar is, weer loeren op een troep Engelschen, die daar heen en weer trekken? Het terrein laat er zich wel toe gebruiken. Of wacht hij op goud, dat misschien uit Johannesburg zal vervoerd worden? Elders in den Krijtstaat, in de nabijheid van Petrusburg, kwam een korps Engelschen van 50 man in gevecht met een commando van Brand. Het was hevig en de Engelschen verloren niet minder dan elf doden. Vermoedelijk werd de rest overmand. Van achter blijkt, dat de aanval van Kruitinger op Jamestown in de Kaapkolonie hem een goede buit in de handen bracht: paarden, kleren en levensvoorraad maar ook 30000 patronen en 75 geweren. De Burgers gaan daar voort zich te handhaven in het Noord-Oosten, wat de Engelschen ook doen om hen te omsingelen.

De eenige schadepost, die er tegenover staat is, dat Rensburg bij Pietersburg zich met een commando van ongeveer honderd man zou overgegeven hebben, volgens Kitchener.

De militaire autoriteiten te Kaapstad zenden zoo min mogelijk voorraden ten Noorden van de Aar en ten Zuiden van Buloway, uit vrees dat deze de Boeren in handen zullen vallen. Beter getuigenis van den werkelijken toestand in het Noord-Westen der Kolonie (waarover wij zoo weinig hooren) kan men niet wenschen.

Overigens trekken de Engelse berichten zich samen op de geruchten alsof er weer sprake is van ernstige onderhandelingen over den vrede te Standerton. Doch het feit, dat ze komen over Durban, hetgeen ze weinig geloofwaardig maakt, en de zekerheid, dat men ook nu nog bericht, dat ze gepaard gaan met vrije gedachtenwisseling per telegraaf met Kruger — die 't heeft laten tegenspreken — roept tot groots voorzichtigheid. Misschien gaat het samenspreken van Botha's afgevaardigden te Standerton alleen over den geneeskundigen dienst onder de Burgers. Blijkbaar staan die geruchten in verband met de aankomst van Merv. Botha in Engeland. En de betekenis daarvan wordt dan opgesierd.

Deze berichten hebben één punt van overeenkomst, n.l. dat zij ten behoeve van den vrede gekomen is. Dit denkbeeld wordt met buitengewone liefde gekoesterd, doch ook hier toont zich weer de waarheid van het woord, dat de liefde blind is. Men gaat immers zoover het voor te stellen alsof mevrouw Botha min of meer een boodschapper van Kitchener zou zijn. In de kwaliteit werd zij ook op het War Office ontvangen. Roberts kwam haar begroeten . . . en — nu wordt het weer volkomen nacht voor het oog der Engelschen: zij zal een onderhoud met Milner hebben. Dit laatste is weer zoo'n journalistieke domheid. Mevrouw Botha zou den man willen zien, dien haar man weigerde te ontvangen: — Milner, den man, wiens handen druipen van het bloed van haar ongelukkig volk!

Wat wij in Februari 11. schreven, kunnen wij ook thans herhalen. De Boeren willen vrede, o zoo gaarne. Ieder oogenblik zijn zij bereid op eervolle voorwaarden de wapenen neer te leggen. Voorzover wij in staat zijn over den toestand te oordeelen, hebben de Boeren thans echter nog minder dan in Februari redenen om onervolle voorwaarden aan te nemen.

Tot zolang wij niet zeer beslist uit mevrouw Botha's mond het tegendeel vernemen, gelooven wij dat zij een andere zending dat die van den vrede te vervullen heeft.

Het Drievoudig Verbond heeft, wat de verhouding tusschen Italië en Oostenrijk betreft, een wonde-plek, welke door denzelfden Guicciardini, die Zaterdag de hernieuwing van het Verbond zoo aanpreept, te berde werd gebracht. Deze wonde-plek is Albanie.

Albanie wordt door Oostenrijk en Italië beiden begeerd. Oostenrijk zou zich gaarne in deze richting uitbreiden en het is bekend dat Albanie door talloze politieke agenten bewerkt wordt. Italië, dat wel 200,000 landgenooten in Albanie heeft, zou het ook gaarne bezitten, doch het is voorlopig tevreden als het status quo maar gehandhaafd blijft.

Naar men zegt, heeft Oostenrijk met Italië een overeenkomst om dit status quo te handhaven, doch het schijnt, dat dit slechts een mondelinge overeenkomst is. Hoe het zij, men vertrouwt in Italië Oostenrijk niet erg en Guicciardini wees er nadrukkelijk op, dat de Minister van Buitenlandsche Zaken

nauwkeurig de gebeurtenissen in Albanie moest volgen.

Terwijl Oostenrijk en Italië elkander goed in het oog houden en als brutale jongens stilte met hun vingers stukken van het Albaneesche land trachten in te palmen, zijn de eigenaars van het land op geen van beiden gesteld. De bestuurders kwamen dezer dagen te Ypek bijeen om maatregelen te nemen tegen iedere vreemde inmenging. Zij besloten onder meer zich desnoods met geweld van wapenen tegen Oostenrijk's voornemen te verzetten om een spoorweg naar het hart des lands te leggen. Natuurlijk vinden de Albaneesche heeren voor dit optreden steun bij Italië.

Het spreekt van zelf dat, zoodra de Balkan wijzigingen ondergaat, ook Albanie in het spel komt. Er liggen dus hier heel wat dynamiet-patronen voor de Europeesche rust.

Ook in deze kwestie blijkt weer, gelijk reeds herhaaldelijk gezegd werd, dat Italië, zoo het weer den Grietbond hernieuwt, een heel wat zelfstandiger en krachtiger positie in dien statenbond bezetten zal.

NOORDTJ.

EENE OUDE TEGENSTELLING ONDER EEN ANDEREN NAAM.

Gedurig doemen er in den strijd der meeningen van die uitdrukkingen en termen op, die geducht „opgeld doen” en waarmee men als een groot slagvaard, elken tegenstander terstond neersabelt.

Dertig veertig jaar geleden, was in de kringen der geloovige broeders in het Herv. genootschap „schering en inslag”, de tegenstelling van kerk en gemeente. Zij kwam natuurlijk uit den reveil-ethischen hoek.

Meermalen heb ik in die dagen te midden van die kringen, gepleit voor een gezond kerkelijk leven, ook gelijk dat uitkomt in de bediening der ambten.

Doch dan trachtte men mij den mond te snoeren met woorden als deze: Kerk en kerkvorm of kerkje spelen wat betekent dat, het komt maar op de gemeente aan. En liefst sprak men dan van doode kerkvorm en van levende gemeente.

Dat men hier doelde op de geloovigen, gelijk zich die en buiten en binnen de institutionele kerk op verschillende terrein openbaren, is bekend.

„Ik heb nog nooit dan ellende beleefd van de kerk,” voegde mij eens een dier broeders toe, een grijsaard, die reeds eenige jaren geleden de ruste van Gods volk is ingegaan. Hij was een echte reveil-man en doelde hier natuurlijk op de kerk, gelijk die door de instelling en bediening der ambten c.a. tot openbaring komt.

Toen ik hem verzekerde, dat ik aan de kerk veel, ja zeer veel, ja schier alles te danken had voor mijn geestelijk en godsdienstig leven, bestrafte hij mij niet, veel min viel hij mij hard, maar hij zag mij aan met een oog van medelijden en liet mij niet onduidelijk verstaan, dat hij hoopte, dat ik ook nog eenmaal van de kerk tot de levende gemeente zou worden gebracht.

Zoo wist men zich te troosten in een onkerkelijken weg en het leven in een zondig kerkverband te verdedigen.

Zeker lag er in die onderscheiding een heerlijk element van waarheid, maar als tegenstelling is zij valsche.

„De levende gemeente” toch als de som der geloovigen, gelijk ze als zijn „verborgen” lichaam met Christus vereenigd is door banden des Geestes, des levens en des geloofs, komt naar de ordeningen Gods tot openbaring in de geïnstitueerde kerk.

Van een tegenstelling mag dus hier geen sprake zijn. Zij ingaat tegen den aard en de betekenis der institutionele kerk.

Toch dreigt, naar ik vrees, die reveil-ethische tegenstelling te herleven in de thans vaak zoo eigenaardig geformuleerde tegenstelling van kerk als organisme en kerk als instituut.

Zeker ook in deze onderscheiding ligt een heerlijk element van waarheid, maar zij blijft onderscheiding en worde geen tegenstelling. Wij willen toch in dezen evenmin Collegialistisch als Roomsche zijn.

Vreemd klinkt het dan ook als de Heraut spreekt van een „Universiteit, die bouwt op den grondslag van het geloof en dus in de „kerk als organisme.”

„Is mij of ik daarin een nagalm hoor van de reveil-uitdrukking niet op het terrein der kerk maar „der levende gemeente.”

Meermalen heb ik toenmaals aan die broeders gevraagd naar het terrein of het adres van „de gemeente”, in onderscheiding van het terrein of het adres der „kerk”.

In den regel bleef men mij het antwoord schuldig, maar al sprekende kwamen we dan tot de slotsom, dat we hier dan moesten wezen bij Christel. Zondagschool-Vereenigingen of Vereenigingen van Chr. Onderwijs enz. enz.

Ook aan de Heraut zou ik wel willen vragen: waar is het adres en het terrein van de kerk als organisme in den zin als gij er blijkbaar van spreekt?

Van de oude reveil-ethische tegenstelling zal toch, dunkt me, ook de Heraut wel niets willen weten.

D. K. WIELENGA.

Prov. Diac. Conf. Z. Holland.

Donderdag 20 Juni a. s. zal D. V. te Rotterdam de jaarlijkse Provinciale Diaconale Conferentie der Gereformeerde kerken in Zuid-Holland worden gehouden.

De Conferentie wordt gehouden in het Kerkeraadgebouw Ammanstraat 25 en vangt aan ten 10 ure precies.

Behalve een elftal vraagpunten, rakende het beginsel en de practijk van den Diaconalen arbeid, komt op het Agendum voor een referaat van den Welverw. heer Ds. H. C. van den Brink, predikant te Rotterdam, over het onderwerp: „Langs welken weg is meerdere ontwikkeling van het Diaconaat te verwachten?”

De Conferentie, die ten 5 ure wordt gesloten, is toegankelijk voor alle Dienaren des Woords, Ouderlingen, Diakenen en Leden

der Gereformeerde kerken in Zuid-Holland.

Exemplaren van het Agendum alsmede van de Stellingen, door den geachten referent te ontwikkelen, zijn in de Vergadering verkrijgbaar.

De Commissie wekt tot een getrouw bezoek op.

Buitenlandsche Kerken.

Amerika. De herziening der belijdenis in de Presbyteriaansche kerk aan de orde. — In het midden van Mei kwam de General Assembly der Presb. kerk samen; haar voornaamste werk zal zijn beslissing te nemen inzake de herziening der belijdenis! Wat deze vergadering besloten heeft, is ons nog niet bekend, maar wel is reeds bekend, wat de Commissie van rapport medegedeeld en voorgesteld heeft.

Hiernaar te oordeelen, is wel te verwachten, dat men tot herziening zal overgaan, maar dat, gelijk al lang geveest is, het geen verbetering zal worden. Het is te verwachten, dat de Presbyteriaansche kerk haar Gereformeerd karakter er bij zal inboeten.

De Commissie heeft haar rapport opgesteld overeenkomstig de bij haar ingekomen uitspraken en voorstellen der presbyteries (classen). Dit komt hierop neer, dat de kerk een verandering begeert van de verklaring van haar geloof; dat die verandering echter den wezenlijken inhoud der leer, zooals die in de thans geldende geloofsbelijdenis uitgedrukt is, niet mag wijzigen; dat de kerk het uitspreekt, dat het niet Gods besluit, maar 's menschen zonde is, waardoor hij niet deelt in de Goddelijke liefde, die allen zou willen behouden; en dat de meerderheid van de presbyteries er de voorkeur aan geeft, dat de veranderingen niet als een bijvoegsel bij de tegenwoordige belijdenis zullen worden gevoegd, maar bestel een nieuwe belijdenis zal worden gemaakt, terwijl alle presbyteries bepaalde veranderingen in de belijdenis hebben aangevraagd.

Tevens adviseert de Commissie, dat de Gen. Assembly eene nieuwe Commissie benoeme met de opdracht een kort stuk als de uitdrukking van de Gereformeerde leer op te stellen, waarin de punten, die aanstoot geven, worden gewijzigd en verzacht.

Nu voegt de Commissie er nog aan toe, dat het doel niet moet zijn de oude belijdenis los te laten en door een nieuwe te vervangen, maar dit zouden wij hier noemen: een doekje voor 't bloeden. Feitelijk wordt naar dit advies, en men verwacht, dat daarnaar gehandeld zal worden, de belijdenis veranderd. Al zegt de Commissie, dat de belijdenis niet van een Calvinistische een Remonstrantsche mag worden, toch zal dit geschieden, als wij er op letten, waarom de herziening begeerd en aan de orde gesteld is. Dit is geschied, omdat de uitdrukkingen in de belijdenis, die juist het kenmerk der Gereformeerde karakter weergeven, te scherp geacht worden.

Deze beweging in de Presbyteriaansche kerk bewijst, dat tal van hare leden, vooral ook onder de predikanten, afgeweken zijn van de Gereformeerde leer. Men wil den schijn nog behouden van een Gereformeerde kerk te zijn, maar inderdaad met de Gereformeerde leer breken. Het is dezelfde strijd, dien wij in ons land kennen en dien ieder onzer verstaat, als wij zeggen: geest en hoofdzaak der belijdenis. Wat die kerk in Amerika thans bezig is te doen inzake de belijdenis, moet voor ieder een waarschuwing zijn, om aan de belijdenis niet te tornen en niet te gaan spreken van wezenlijken inhoud of beginselen der Gereformeerde leer. Sommigen zijn zoo spoedig gereed, om te zeggen, dat er uitdrukkingen in de belijdenis zijn, die wel eens herzien mochten worden, en anderen spreken veel te veel van beginselen der Gereformeerde leer. De geschiedenis, leert ons, welk gevaar daarin steekt en tot welke onware, om nog niet te zeggen oneerlijke, praktijken dit aanleiding geeft. Wie Gereformeerd wil heeten en niet onvoorwaardelijk de Gereformeerde belijdenis aanvaardt, moet tot allerlei dubbelzinnige termen de toevlucht nemen.

Dit wordt voor de zooveelste maal weer bevestigd door de beweging in de Presbyteriaansche kerk in Amerika. Hoe de toestand in die kerk is, blijf t ook uit het feit, dat het getal studenten aan Princeton Seminary, een opleidingsschool ook voor predikanten in de Presb. kerk, in de laatste zes jaren van 264 tot 186 gedaald is. Als reden wordt opgegeven, dat het onderwijs aan die school te Gereformeerd is.

De overgang van Ds. Fortuin uit de Christ. Geref. naar de Geref. kerk. — Voor eenigen tijd lagen wij in de Amerikaanse bladen, dat Ds. Fortuin, voor korte jaren van hier naar Amerika vertrokken en predikant geworden in de Christ. Geref. kerk, naar de Geref. kerk is overgegaan en nu predikant in die kerk te Middelburg Iowa is. Wij maakten daarvan geen melding, maar doen het nu, omdat deze daad een treurigen nasleep heeft.

Ds. Smidt van Grand-Rapids schrijft er over in „de Wachter,” en spreekt zijn afkeuring uit over hetgeen Ds. Fortuin in zijn intree-preek gezegd en in „de Volksvriend” geschreven heeft: over de reden van zijn overgang tot de Geref. kerk.

Hij zegt, dat hij onbroederlijk in de Christ. Geref. kerk bejegend is, dat men in die kerk lijdt aan Kuypersphobie, dat de Christ. Gereformeerden precies gelijken op de Gescheidenen van 1834 en Separatisten zijn.

Ds. Smidt zegt, dat er van onbroederlijke bejegening geen sprake geweest is, dat in tegendeel Ds. Fortuin altijd lankmoedig gehoord is, dat hij, hoewel nog kort uit Nederland overgekomen, reeds gekozen werd tot Curator der Theol. School te Grand-Rapids enz. Hij ontkent niet, dat er bij velen Kuypersvrees is, maar dat moet denzinken vergeven worden, omdat zij denken aan de „schermschermelingen” in Nederland. Het getuigenis, dat de Christ. Gereformeerden geheel gelijken op de Afgescheidenen van 1834 rekenen zij zich tot eer, zij hebben dit altijd gewild. De Doelerenden, die Ds. Fortuin voor de

zijnen houdt, verachten zij volstrekt niet, zij willen zelfs toegeven, dat deze hun vrij wat vóór zijn in het „Gereformeerde lijnen trekken,” maar zij meenen ook, dat dit „lijnen trekken” op het gebied des levens dooddelijk werken kan.

Verder geeft hij Ds. F. den raad, zijn politiek van Nederland los te maken.

SCHOLTEN.

Op een der godsdienstige Protestantische reünies tijdens de Parijsche Wereldtentoonstelling werd Jes. 53 gelezen en besproken. Zekere Fransche Roomsche dame ging na het einde der samenkomst naar den voorganger en zeide als verrukt tot hem: „O mijnheer, kom met dat woord in onze kerken en lees het daar; want onze priesters houden ons slechts met bijzaken bezig!”

De Deutsche Keizer schrijft de Deutsche vrouwen als voornaamste zaken harer zorgen, inplaats van accommodatie of vrijmaking, het program met drie K's voor: Kerk, Kinderen en Keuken.

De zendeling Ph. Delord meldde uit Maré, den post van zijn tweede bezoekreis in Nieuw-Caledonië, dat de nata's of inboorlingen-evangelisten in September 1900 een conferentie gehouden hebben te Gondé. 23 evangelisten bearbeiden nu 69 stammen met 2000 kerkbezoekers en 300 lidmaten. Delord leidt zelf vier gehuwde kweekelingen op. Het Leven van Jezus is in een der dialecten der Westkust en het Evangelie van Mattheüs in het Oostkust-dialect uitgegeven, met behulp van een nata, die goed op de hoogte is met de taal der inboorlingen.

†.

VERSLAG

VAN DEN

Provincialen Zendingsdag

gehouden op Woensdag 5 Juni 1901

TE ZWOLLE.

Ditmaal was door Deputaten bepaald, dat de Zendingsdag in onze Provincie te Zwolle zou gehouden worden. Vooral met het oog op de aanhangige kwestie van de waarschijnlijke overname van Soemba, door de drie Noordelijke Provincien, was Zwolle gekozen, opdat alle kerken van Overijssel gelegenheid zouden hebben om zich aldaar te laten vertegenwoordigen.

Te half elf werd de vergadering in de Plantagekerk geopend door Ds. J. Hessels met gebed, na 't zingen van Psalm 22: vs. 14, 15 en 16. Daarna las hij Handelingen 16 voor. Waarna hij ongeveer 't volgende zeide:

Dit is een hoofdstuk van groote betekenis op het gebied der Zending, van groote betekenis ook voor ons. Hoe kennelijk openbaart zich hier de hand des Heeren. Paulus en zijne medehelpers hadden het plan gemaakt, in Azië te blijven, doch werden daarin van den H. Geest verhinderd. Ze moesten naar Europa, daartoe door het gezicht van den Macedoniër, met het woord: Kom over in Macedonië en help ons, opgewekt. 't Is de kennelijke leiding van de hand des Heeren, dat het heerlijk Evangelie niet alleen zou schitteren in Azië, neen ook in Europa. Ware dat Evangelie niet gebracht, dan waren Europa's bewoners heidenen gebleven. Dat de invoering van het Christendom in ons werelddeel belangrijk is, blijkt uit de vruchten, die achtereenvolgens werden opgenoemd. Er werd gewezen op Lydia, onze eerste zuster in Europa, op de dienstmaagd met den waarzeggenden geest, bij welke de booze geest werd uitgeworpen. Het roemen in de verdrukking, door welke verdrukking Paulus en Silas, wel verre van ontmoedigd te worden, psalmen zingen in den nacht. De bekeering van den stobbevaarder.

Javaan en Soembaes staan voor ons en roepen ons toe: Komt tot ons over en helpt ons. God geve, dat deze onze Zendingsdag iets moge bijdragen tot verwarming der liefde voor de Zending.

Daar van Ds. Huysing den vorigen avond bericht was ingekomen, dat hij door ongesteldheid verhinderd werd, was door de goede zorgen van onzen voorzitter Ds. J. H. Feringa uitgenoodigd, die daaraan bereidvaardig voldeed en, nu juist aangekomen, voor ons optrad. Nadat eerst was gezongen: Uw Koninkrijk koom' toch o Heer!

Ds. Feringa sprak aldus: Ik ben ten uiterste onvoorbereid. In deze verkiezingsdagen, denken we aan Sociaal en Liberalen, zoodat we weinig thans denken aan de Zending. De geestelijke stroomingen die over Java zijn gegaan, zal ik u herinneren. Er is onder de Javanen op tweeërlei wijze gearbeid en door den duivel in door God. De Javanen stammen, gelijk wij, af van Noach. Uit éénen bloede, dat is de leus, die ons moet doen arbeiden. We moeten er op letten, dat de Javanen vertrappt is. We houden niet van het Evangelie aan brave menschen, of van het Evangelie door brave menschen. Neen, we zijn diepschuldigen. We willen ingrijpen in de droeve toestanden. We willen de volken tegenhouden op het pad des verderfs.

Den Smaragdengordel te aanschouwen zou ons een genot zijn. Ieder uitzicht behaagt er, maar de mensch is er laag, tengevolge van een lange, bange lijdensgeschiedenis.

We gaan naar de arke terug. Er was een kring, waarin de openbaring werd voortgezet, maar ook een kring, die de herinnering aan de waarheid niet hield. Rome leert ons, wat we er aan hebben, als we ons houden aan de overlevering. In de heidenwereld, na Melchizedek en Bileam, bestond er geen zuivere kennis meer van den waren God.

Van alle heidenen geldt het, dat zoovelen er zonder wet gezondigd hebben, ze zonder wet zullen verloren gaan. God heeft ze overgegeven in een verkeerd zinn om te doen en te denken de dingen, die niet betamen. Rusteloze, eindeloze angst, voort-

gejaagd en voortgedreven, dat is de vorm van het heidendom op Java. Het angstig gevoel van het kwade geweten drijft hen voort. Offerden, wij — geschenken, priesters en tovenaars worden opgeroepen, om het ontzettende spook, dat angst heet te verdrijven.

Wanneer de heiden die vrees heeft doorgeleden, dan komt er een nieuwe strooming. Dan komt het Evangelie van het koude hoofd, de leer der Brahmanen, de Hindoe-wijsbegeerte. De beeldspraak is verrukkelijk, doch de wijsbegeerte kan geen troost brengen. Het stelsel is: doof den lijder uit, om het lijden weg te nemen, zoo als onze dokters met morphine doen.

Sedert 800 na Chr. komt er weer een strooming over Java, die geen zuivere openbaring is. De oude geestenvrees is gebleven. De lieden op Java zijn toen zoo ver geweest als de modernen nu. Een Brahman zegt, goden die persoonlijk zijn, bestaan er niet, en zoo ze bestaan, ze gaan voorbij. Hij offert op de graven, want de geest van den gestorvene mocht er eens zijn.

In 1400 na Chr. ziet Java hijgend uit naar een nieuw Evangelie. Uit het N. W. komt er een tijding van heil. Daar is een profeet opgestaan, een man van het zwaard, een man van de kracht, een man van de daad: Mohammed. Mohammeds Evangelie was het Evangelie van het zwaard. Reeds in 1478 zijn de grootste rijken op Java aan Mohammed onderworpen. De oude vrees voor geesten blijft.

Tegenover dat valsche Evangelie komt nu het ware. Ten tijde van de O. I. Compagnie, wordt daar wel het Evangelie gebracht, maar te veel werd derwaarts de afval van Nederland gezonden. Er is echter een ontwakten gekomen. Toch is er veel schuld. Waar komen de Indo's vandaan? Wat hebben wij aan Indië gebracht? Alles moogt ge in Indië invoeren, maar geen zending. Een hel is de opium. Elke minister constateert, dat er meer opium gebruikt wordt. Toch komen er Christenen, omdat God regeert. 't Was een hoog letterkundig volk, wij hebben het neergegrapt. Door Gods genade zijn we wakker geworden. Wat moet er van dat volk worden? Red ze in den naam des Heeren. Breng ze het Evangelie. Dan hebben we 't uitzicht, dat de heidenen zullen komen tot de kennis Gods. Onze God geeft zegen op den arbeid der zending. De vloed is aan het opkomen, het vloedgetij des Heeren, waardoor al het slijkachtige wordt weggenomen. 't Is als de stroom bij Ezechiël. Er is hope. De aarde zal vol zijn van de kennis des Heeren, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken.

Na dit boeiend woord, dat met onverdeelde aandacht werd aangehoord, deed Dr. Schot den referent de volgende vraag: Wij kunnen ons zoo moeilijk vrijmaken van de atmosfeer, waarin we zijn opgevoed. In de 18e eeuw sprak men van de zoo schoone toestanden van den natuurmensch. Dergelijke toon bemerkte ik bij Ds. F. De Javanen zou gelukkig geweest zijn, hij was zoo ver in de literatuur. Wij hebben dat alles veranderd.

't Wordt voorgesteld, dat er een vragen was naar het Evangelie, doch dat kan den toets van het onderzoek niet doorstaan. Ik vraag aan Ds. F.: In welk opzicht heeft onze Regeering den Indiër geschaad? Waarin hebben wij den Indiër vertrappt? Mij is er niets van bekend. De Javanen is niet door ons vertrappt. Het buigen is op Java etiquette. Wanneer men met den Griek een Griek en den Jood een Jood wil zijn, dan zou er iets voor te zeggen zijn.

In zijn repliek handhaafde Ds. F. zijn gevoelens.

(Wordt vervolgd.)

J. J. WESTERBEEK VAN EERTEN.

Ingezonden.

NIET VERTRAGEN.

Wij hebben door Gods goedheid en ontferming onlangs weer Pinksterfeest mogen vieren. Onze liefde tot de Zending en den arbeid voor Gods Koninkrijk werd weer opgewekt. In het bedehuis of in de ziekenkamer werd onze aandacht weer bij vernieuwing bepaald bij de gezegende vruchten, die de prediking des Woords uitloefde op de harten der duizenden, die door den Heiligen Geest tot schuldhef en bekeering kwamen. Dit alles roept ons toe: „Niet vertragen!” En daar het den Heere behaagde mij, niettegenstaande een ruim 20-jarig lijden, nog te sparen, zoo wensch ook ik niet te vertragen ten behoeve van onze militairen in Indië uwe medewerking in te roepen, om de genademiddelen onder hun bereik te stellen. De broeders en zusters, die onder hen arbeiden, zijn o zoo dankbaar voor hetgeen zij jaarlijks met uwe medewerking van ons ontvangen, doch ook dringender wordt hunne bede, dat zij meer Scheurkalenders enz. mogen ontvangen dan tot dusver, daar zij er nog altijd velen moeten teleurstellen, omdat wij geen geld genoeg ontvangen om er meer te zenden. Kon ik allen de brieven, die wij van onze huisvaders der militairen-Tehuizen ontvangen, ter inzage zenden, vooral die van zuster M. JANSZ, die te Samarang enz. onder onze jongens arbeid, wij twijfelen er niet aan, of de harten en beuzelen zouden milder geopend worden om dezen arbeid ruimer te steunen.

Daarom, lieve lezer of lezeres, met volle vrijmoedigheid doen wij een beroep op uwe welwillende medewerking en verzoecken u beleefd naar uwe vernomen uwe bijdragen toe te zenden onder het motto: „Voor leetuur naar Indië.” Iedere gave zal dankbaar aanvaard, ten voordeeligste besteed en later behoorlijk verantwoord worden door

Uw dw. dur. en broeder,
Zaandam, Molenpad 68. A. GRULIS SR.

P.S. Wie bericht van ontvangst verlangt, zorge s.v.p. voor duidelijk en volledig adres. Gebruikte postzegels worden ook steeds dankbaar (niet voor Scheurkalenders), maar ten beoe der binnen- en buitenlandse Zending ontvangen.

London, City, 59 & 60, Cornhill, Mei 1901.
M. M.

Het is wellicht velen Christenen in het Vaderland onbekend, dat er in de hoofdsteden van verschillende landen, Nederlandsche Vereenigingen bestaan, die ten doel hebben het geestelijk welzijn harer leden en van de Nederlanders en stangenooten, waarmede zij in aanraking komen, te bevorderen. De moeielijkheden aan zulk werk verbonden zijn echter zeer groot. Christenen in het Vaderland, die zich naar het Buitenland begeven, zouden zulk werk zeer kunnen steunen, door gedurende hun oponthoud in een dier steden dergelijke Vereenigingen te bezoeken en wanneer zij daar roeping toe gevoelen, bij de leiding der vergaderingen behulpzaam te zijn. Vooral Predikanten, die een Bijbelbespreking zouden willen leiden, zouden veel kunnen bijdragen tot het geestelijk welzijn hunner landgenooten in het Buitenland. Mag ik, als secretaris eener dergelijke Vereeniging in Londen, allen, die met ons den Heere Jezus belijden, dringend uitnoodigen, bij een mogelijk bezoek naar hier, met mij in briefwisseling te willen treden, opdat nadere bijzonderheden mogen verstrekt worden?

Namens de „Christelijke Vereeniging van Nederlanders” te Londen
LEO C. LINDEBOOM
Hon. Secretaris.

Geachte Redactie.

Den laatsten tijd worden wij in „de Boezem” nog al eens opgeschrikt door den alarmkreet: de vrijheid onzer Chr. Scholen in gevaar! 't Ligt niet in mijn plan, te trachten door tegenbetoog de verontruste gemoederen te stillen: 't kan misschien zijn nut hebben, dat in onze dagen van vermeerdere van subsidie eens bij vernieuwing op het meer kostelijke der vrijheid wordt gewezen. (Intusschen zij het art. „Subsidien” in no. 1222 van „de Heraut” ter kalmeering al vast zeer aanbevelen.)

Het ingezonden stuk van den heer Bagema „Onze Scholen m.d. Bijbel in gevaar” in het no. van 31 Mei is echter van dien aard, dat het niet onweersproken mag blijven. Niet zozeer om den zeer verdachten reuk van vroomheid, die het met veel politiek geschrift van zekere dominee'sfeer in den lande gemeen heeft; ook niet om de hoogdravende vergelijking tusschen der Boeren strijd en dien voor vrijheid van onderwijs: zij is in de mode, en maakt met haar driemaal gecursiveerd „liever” en „het sluice luipaard” nog altijd effect . . .

10. dat de schrijver zich zoo lichtvaardig zulk een zwaar oordeel durft aanmatigen over datgene, wat de beste onzer kampvechters na lange, bange worsteling hebben weten te verwerven;

20. dat hij van hoog-vrome boetprediker opruijer wordt, als hij de ouders aanzet tot ongehoorzaamheid aan de over hen gestelde machten.

Want lichtvaardig is zijn vonnis, waar hij wel groote woorden geeft, maar niets bewijst; opruijend is zijn taal, waar hij het gehoorzaam zijn aan de leerplichtwet als in strijd met den eisch van de H. Schrift ontraadt, en nadrukkelijk tot verzet tegen de overheid oproept.

Beleefd verzoek ik u, geachte Redactie, voor deze korte aanmerkingen eene kleine ruimte in uw blad, en teken inmiddels met de meeste hoogachting,

Uw dte. dn.,
FRANS DE JONG.

Lezmond, 4 Juni 1901.

Boekaankondiging.

Onweerswolken. Een verhaal uit de dagen van Chrysostomus door F. W. Farrar. Vrij naar het Engelsch door L. H. F. A. Faure, predikant te Kortrijk (België). Drie deelen. Nijkerk, G. F. Callenbach.

Zonder te kort te doen aan de waarde van andere werken, in de „Christelijke Bibliotheek” van den heer Callenbach te Nijkerk verschenen, mag van den historischen roman „Onweerswolken” getuigd worden, dat hij een der beste en degelijke boekdeelen in deze gunstig bekende Bibliotheek uitmaakt. De Schrijver is een Engelsch prediker, die door zijne letterkundige en historische studiën naam heeft gemaakt. De stof, die hij in dit boek ter behandeling koos, trekt reeds terstond door hare belangrijkheid aan. En de voorstelling is levendig en boeiend. Het verhaal leidt ons, in den tijd van den grooten kanselredenaar Chrysostomus. De kerk was toen in veel opzichten vervallen van hare vroegere, geestelijke en zedelijke grootheid. Niet alleen drongen allerlei dwalingen binnen, maar heidensche levenswijze vond schier overal ingang. Voorgangers en leden, schoon ijverende voor rechtzinnige leer, verloochenden de kracht der godzaligheid en gaven aan allerlei ongerechtigheid zich over. En in dien tijd leefde en werkte Chrysostomus, de zoon der vrome Antusia, de leerling van den heidenschen Libanius, eerst in Antiochië en later in Constantinopel. En met de macht van zijn woord getuigde hij tegen het bederf der kerk, tegen den wereldschen zin harer leden, tegen de ergelijke toestanden aan het hof. Wie Chrysostomus wil leeren kennen en den tijd, waarin hij leefde, leze dit werk van den heer Farrar, dat door Dr. Faure vrij naar het Engelsch bewerkt is. Het is onderhoudend geschreven, verschaft rijke leerling en geeft een goed denkbeeld van de wijze, waarop de kerk allengs verasterd is. Want het getuigenis van Chrysostomus mocht niet baten. Hij viel als een offer zijner getrouwheid aan het Evangelie van Christus. Maar hij stierf met de woorden op de lippen: God zij voor alles geprezen!

Zes Leerredenen, vooral ten dienste van vacante kerken, door J. C. C. Voigt, dienaar des Woords te Raamsdonk. Heusden, A. Geselle Meerborg 1901.

Het is een goed teken, als de leden der gemeente den dienaar des Woords verzoeken, om eene of andere uitgesproken leerrede

in het licht te geven, opdat zij nog eens, lezende, genoten kunne worden. Dit is het geval geweest met de preeken, die door Dr. Voigt thans in het licht gezonden zijn. En bovendien drong hem de belangstelling in het lot der vacante kerken, om aan dit verzoek van vele leden zijner gemeente te voldoen. En met die leden zullen vele anderen, die deze preeken lezen, hem daarvoor dankbaar zijn. Want ze handelen, althans ten deele, over teksten, die niet zoo dikwerf de stof eener leerrede uitmaken, bijv. over Zef. 3: 16—18, Joh. 1: 52; dragen een ontdekkend en vermanend, maar ook een leerend en vertroostend karakter; en streven er naar, om het Woord Gods naar alle zijden tot zijn recht te laten komen. Van barte wenschen wij daarom met den Schrijver, dat deze leerredenen mogen strekken tot bemoeiding en onderwijzing van Gods gunstgenooten, tot bekeering van zondaren en alzoo tot de komst van Gods rijk en de eere zijns Naams.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
L. VUIJK

J. A. VAN DEN BOOM,
die, ook namens wederzijdsche Familiebetrekkingen, hun innigen dank betuigen, voor de vele en ondubbelzinnige bewijzen van belangstelling in hun huwelijk ondervonden.
CAPELLE a/d IJSEL,
6 Juni 1901.

Het behaagde den Heere onze jongsten lieveling

ANTOON JOHAN,

na een korte ongesteldheid, op den nog zeer jeugdigen leeftijd van ruim 6 maanden tot zich te nemen.

De Verbondsbelofte is onze troost in dit smartelijk verlies.
J. H. WITZEL.
A. C. WITZEL—
WAGEMAKER.

HILVERSUM,
6 Juni 1901.

Heden ontsiep in de hope d's eeuwigen levens, onze geliefde Moeder en Behoudmoeder

GRIETJE KRAMER

WED. P. PIETERS,
in den ouderdom van 60 jaren. Allen die haar in haar zorgvuldig en werkzaam leven gekend hebben, kunnen beseffen, hoeveel wij in haar verliezen.

De Heere, die geen reukenschap van zijne daden geeft, trooste ons in het groot verlies.
H. BOUWKNECHT.
JANNA BOUWKNECHT—
PIETERS.

JANTJE PIETERS
HENDRIKJE PIETERS.

NIJNSLEEK,
9 Juni 1901.

In den gezegenden ouderdom van 77 jaren en ruim 7 maanden, overleed heden, na langzame verzwakking van krachten, onze geliefde Moeder, Behoud- en Grootmoeder

Aaltje G. Beintema,

laatst weduwe van wijlen A. Th. DE WALLE.

Uit aller naam,
J. DE WALLE.

FERWERD,
10 Juni 1901.

Eengste kennisgeving.

Heden overleed te Woltersum, in zijnen Heere en Heiland, onze zeer geliefde Oom, de Heer

Jan Egbert Broekema Gz.,

in den gezegenden ouderdom van 91 jaren en bijna 9 maanden. Door de genade hem rijkelijk geschonken, kon van hem gezegd worden, zelfs van voor de dagen der Afscheiding: die in het huis des Heeren geplant zijn, zullen gegeven worden te groeien in de voorhoven des Heeren onzes Gods, in den hoogen ouderdom zullen zij nog frisch en groen zijn, om te vermelden dat de Heere recht is.

Kennisgeving aan zijne vele Vrienden.

Namens de Familie,
W. REINDERS.

BEDUM,
10 Juni 1901.

Heden trof ons een gevoelige slag, doordat plotseling en onverwachts te Woudsend overleed, mijne geliefde Echtgenoot en der Kinderen en Kleinkinderen zorgdragende Moeder en Grootmoeder

JANNA VAN AGEN,

in den ouderdom van ruim 68 jaren.

Haar heengaan was vrede door het bloed des Kruises; dit lenigt onze smart.

D. VAN DIJK, GENEMUIDEN.

L. VAN DIJK.

G. VAN DIJK—BUIJSMAN,

BOLSWARD.

J. VAN DIJK.

N. VAN DIJK—VAN DER LEE,

MAASSLUIS.

C. VAN DIJK.

J. VAN DIJK—HOOGEVEEN,

GENEMUIDEN.

BOLSWARD,
11 Juni 1901.

TE HUUR

een net **BURGERHUIS**,

met Voorkamer, Achterkamer, Zijkamertje of Kantoor, Keuken, Kelder, Zolder met Meidenkamer, daarbij Schuurtje voor brandstoffen en Kippenhok en grooten Tuin met allerlei vruchtbomen; alles voor enkele jaren nieuw gebouwd en aangelegd door wijlen den Emeritus predikant Ds. G. LAMPEN, laatst bewoond door zijne weduwe.

Het huis staat te Smilde aan de Hoofdvaart bij de Jonkersbrug, en is te huur op nader over een te komen voorwaarden bij dhr. J. DE KONING, Oostweg te KRABBENDIJK.

Gereformeerd Gymnasium te Zetten.

Het eerste toelatings-examen zal D. V. worden gehouden op **vrijdag 12 Juli**, zoowel voor het Gymnasium als voor de Voorbereidingsklasse. Aangifte liefst vóór **7 Juli** bij den Rector

DR. W. H. KRAMER.

Een nieuw **Locaal** of Kerkorgel.

Fransch fabrikaat, zeer sterk gebouwd, prachtig van toon, geschikt voor **± 300 personen**, door omstandigheden te koop in plaats van **f 425** voor **f 300**. Franco levering, met 5 jaar garantie. Desverkiezende wordt een oud **ORGEL** in ruil teruggenomen. Adres: J. PROPER, Orgelfabriek, KAMPEN.

Aanbesteding

op **Maandag 17 Juni 1901**, des namiddags **1 uur**, zal door den Architect E. G. WENTINK te SCHALKWIJK, in het Zuid-Hollandsche Koffiehuis te **s-Gravenhage**, namens het Bestuur der Vereeniging tot Christelijke verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders in Nederland, worden aanbesteed:

Het bouwen van **twee paviljoenen** voor Bedverpleging op het landgoed Bloemendaal onder Loosduinen.

Het bestek met de teekeningen is op franco aanvraag ad **f 3** verkrijgbaar ten kantore van genoemden Architect. Aanwijzing op het terrein zal plaats hebben **Donstag 11 Juni 1901** van **1 tot 2 uur**.

Verschenen:

De tweede goedkoopste druk van:
Dr. H. BAVINCK.

De offerande des Lofs.

Prijs: Ingen. **f 0,90**. In prachtband **f 1,25**.

De eerste druk van dit schoone werk was binnen vier weken totaal uitverkocht. Zie de vele uitstekende recensies. Na ontvangst van postwissel, franco toezending.

Uitgave van:

FRED. H. VERSCHOOR.
DEN HAAG, Juni 1901.

NIEUWE BRIEFKAARTEN.

met of zonder firma bedrukt, worden dagelijks **franco** verzonden voor **f 2,25 per 1000**, door ZALSMAN te KAMPEN.

GEREFORMEERD GYMNASIUM TE KAMPEN.

Het **Toelatings-examen** voor de verschillende klassen van het

Gereformeerd Gymnasium te Kampen

zal D. V. gehouden worden op een nader te bepalen dag in de eerste helft der maand **Juli**.

Men melde zich hiertoe aan, met opgave der klasse, voor welke men examen wenscht te doen, **vóór den 1en Juli** bij den Rector.

DE RECTOR,

Dr. F. F. C. FISCHER.

Algemeene Vergadering

van de Vereen. „Tot Chr. Liefdadigheid” te WAGENBORGEN in „Salem” aldaar, op

Donderdag 20 Juni a.s.,

des namiddags **half een**.

Agenda:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Verkiezing van een bestuurslid, wegens periodieke aftreding van den Heer W. VAN BUUREN.
3. Idem voor eene vacature.
4. Verslag van den Directeur.
5. Verslag van den Penningmeester.
6. Enz.
7. Sluiting.

Na afloop der vergadering gemeenschappelijke maaltijd. Voor niet-leden en begunstigers **à 50 ct.** per persoon.

De Secretaris.
G. GEERDS.

VOLKSHARMONIUMS

voor één dubbeltje daags.

Vraag uitvoerig Prospectus en prijzen gratis.

Eenig adres: JOH. DE HEER,

Behalve mijne bekende duurdere fabrieken, heb ik nu degelijke **ORGELS**

ontvangen, in eenvoudige doch sierlijke kasten, degelijk van constructie en verrassend van toon, in 20 verschillende soorten, van af **f 40,—** en hooger.

Geen draaiorgels of automaten, doch daar er een Handleiding voor zelfonderricht gratis wordt bijgevoegd, is elkeen in staat om het te leeren. Levering franco Station, met 5 jaar garantie en fraaie geborduurde toetsenlooper.

Termijnbetaling van af **3 s** maands.

Dus voor een dubbeltje daags een geheel gelukkig gezin.

Rotterdam Noordmolenstr. 71.

Mond en Blaas-Harmonika's.

Mondharmonika's 32 tonen 30 ct.
id. dubbele 64 » 60 »
id. driedubbele 96 » 1.20 »
id. vierdubbele 128 » 1.50 »
id. zesdubbele 192 » 2.50 »
Alles te kwaliteit. Prachtige toon.

BLAASHARMONIKA'S

6 tonen en 2 bassen f 0.70
8 » » » 1.—
10 » » » 1.20
id van f 1.30 f 1.40 f 1.50
» 1.75 » 1.85

Franco toezending tegen inzending van Postwissel met 15 ct. verhooging voor porto.

Exporthandel JOH. DE HEER, Rotterdam.

Vraag Harmonika-catalogus gratis. Wederverkoopters hoog rabat.

Heden verscheen:

ZES LEERREDENEN, door Ds. J. C. VOIGT,

predikant te Raamsdonk, vooral ten dienste van Vacante Kerken.

Prijs **f 0,75**.

Alle soliede boekhandelaren nemen bestellingen aan en tegen toezending van het bedrag wordt het franco toezonden door den uitgever

A. GEZELLE MEERBURG.

HEUSDEN.

W I E

5 stuivers postzegels zendt aan ZALSMAN te Kampen, ontvangt daarvoor per omgaande post franco

EEN BOEKJE,

waarin tal van goede recepten door een **Veearts**, voor ziekten van paarden,

koelen en varkens.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributoren:

Door den heer D. Veerman te Boskoop f 7, door den heer H. J. ten Raa te Nede f 12.

Aan Collectoren: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref. kerk te Landsmeer f 4,33 1/2, van idem te Buiksloot f 3,56 1/2, van idem te Broek f 2,96, van idem te Holysloot f 1,25, van idem te Edam f 2,81, van idem te Purmerend f 4,14, van idem te Oostzaan f 1,81, van idem te Marken f 11,47 1/2, van idem te Zunderdorp f 1,76 1/2, van idem van te Monnikendam f 8,68 1/2, van idem te Hoozeveer f 56,66, van idem te Hollandche Veld f 5,53, van idem te Nijmegen f 4,55, van idem te Ruinerwold c. a. f 12,90, van idem te Zuidwold f 3,37 1/2, van idem te Dieren f 23,72 1/2, van idem te Ter Aar (halve coll.) f 1,53, van idem te Aarlanderveen f 2,37 1/2, van idem te Alfen a/d f 10,26, van idem te Bodegraven f 9,31 1/2, van idem te Leimuiden f 1,62 1/2, van idem te Nieuwkoop f 1,35, van idem te Nieuwveen f 2,03, van idem te Noordden f 0,60, van idem te Oudshoorn f 2,63, van idem te O. en N. Wet-ring f 8,30 1/2, van idem te Waarder f 2,93, van idem te Wierden f 4,78, van idem te Woubrugge f 0,99, van idem te Zevenhoven f 1,75, van idem te Zwammerdam f 4,12 1/2.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Hilversum.